

Prisilne poroke kot varnostna grožnja: študija primera Združenega kraljestva

Klemen Kocjančič

Namen:

Članek predstavlja analizo prisilnih porok v kontekstu varnostnega ogrožanja Združenega kraljestva, s poudarkom na primeru Velike Britanije, na naslednjih kazalnikih: kakšne so pojavne oblike prisilnih porok, kakšen je njihov namen ter s kakšnimi mehanizmi in instrumenti sta država in družba odgovorili na ta problem. Članek se osredotoča tudi na prisilne poroke kot del trgovine z ljudmi in kot nacionalnovarnostni problem.

Metode:

Uporabljene so metode analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov (zakonodaja, znanstveni in poljudni članki, poročila) ter deskriptivna in zgodovinska metoda.

Ugotovitve:

Problematika prisilnih porok je relevantna za varnostno politiko Združenega kraljestva, saj ogroža varnost na več ravneh (posameznik, država, svet). Britanci so zato ustanovili specializirane državne institucije ter spremenili zakonodajo. Analiza je pokazala, da večino primerov prisilnih porok predstavljajo prisilne poroke iz etnično-kulturnega vzroka. V zadnjem času pa narašča število primerov medetničnih prisilnih porok, katerih osnovni namen je kršenje migracijske zakonodaje. Predstavljen je tudi aktualen širši družbeni odziv, viden predvsem v ustanovitvi nevladnih organizacij, ki poudarjajo problematiko ter pomagajo tako žrtvam kot tudi državnim institucijam.

Omejitve/uporabnost raziskave:

Prispevek je omejen zaradi uporabe maloštevilnih (tujih) virov, vseeno pa predstavlja izhodišče za nadaljnje preučevanje.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

O prisilnih porokah v slovenski strokovni in znanstveni literaturi ni veliko napisanega, zato članek predstavlja boljši vpogled v to tematiko (na primeru druge države) in razmislek o domačih razmerah.

UDK: 343.43:342.7

Ključne besede: prisilne poroke, trgovina z ljudmi, mednarodna kriminaliteta, organizirana kriminaliteta, nacionalna varnost, Združeno kraljestvo

Forced Marriages as a Security Threat: A Case Study of the United Kingdom

Purpose:

The paper deals with the analysis of forced marriages as a security threat to the United Kingdom. The focus is on the Great Britain and on the following indicators: what are the types of forced marriages, their intentions, and what are the mechanisms and tools of the state and society to combat this phenomenon. The paper also explains forced marriages as a human trafficking problem and as national-security problem.

Design/Methods/Approach:

The paper is based on the analysis and interpretation of primary (legislature) and secondary sources (scientific and journalistic works) as well on descriptive and historical methods.

Findings:

The paper shows that the issue related to forced marriages is relevant to the security policy of the United Kingdom, as forced marriages represent security threat on several levels (individual, state, world). As result of this, several specialized state institutions were formed, and the legislature was changed. An analysis also reveals that ethnic-culture based forced marriages make most of the cases, but in recent time there is a rise in cases of intra-ethnic marriages with the goal of violating the migration law. There is also focus on actual wider-societal response to this problem, showed by the formation of non-governmental organizations, working on this problem.

Research Limitations/Implications:

The paper has a limitation due to restriction of the available sources on this subject, but nevertheless forms a basis for future research.

Originality/Value:

Slovenian scientific corpus on forced marriages is small and this article contributes to expand it by offering an alternative view (from another country) on the subject and self-reflection on domestic matters.

UDC: 343.43:342.7

Keywords: forced marriages, human trafficking, international crime, organized crime, national security, United Kingdom

1 UVOD

Britanska vlada je v času poletnih počitnic leta 2013 učiteljem, zdravnikom in letališkim uslužbencem naslovila opozorilo, da so pozorni na mladoletnice, ki bi jih starši oz. skrbniki odpeljali v tujino (proti njihovi volji in/ali pod pretvezo) z namenom (prisilne) poroke. Mediji so hkrati objavili nasvete nevladne organizacije, namenjene dekletom, da namenoma sprožijo odziv policije ali varnostne službe na letališču in tako dobijo priložnost, da se prisilni poroki izognejo (McSmith, 2013).

Ti dogodki so v širši javnosti ponovno sprožili razpravo glede prisotnosti sistematičnega kršenja človekovih pravic v Združenem kraljestvu, ki slovi po svoji naravnosti k njihovi zaščiti. Javni odziv je povzročil tudi politični pritisk k sprejetju novega Zakona o nesocialnem obnašanju, kriminalu in pregonu (Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act, 2014), ki je kriminaliziral prisilno poroko.

Pričujoči prispevek obravnava prisilne poroke v Združenem kraljestvu kot obliko varnostne grožnje.

1.1 Opredelitev in mednarodna zakonodaja

Prisilne poroke uvrščamo v kategorijo trgovine z ljudmi z elementi kršenja osnovnih človekovih pravic. Ker večina trgovanja z ljudmi poteka na mednarodni ravni, ga uvrščajo tudi med obliko mednarodne kriminalitete. Zaradi narave večine primerov so prisilne poroke obravnavane tudi kot del trgovine z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja (Dauvergne in Millbank, 2010; Gong-Gershowitz, 2009; Treadwell, 2006; Zebari, 2013).

Nekateri avtorji uvrščajo prisilne poroke med nasilje v družini in kriminaliteto časti (angl. *honor crimes*); v slednje so uvrščene v primerih, ko družina posameznika sili v poroko zaradi ohranitve in dviga družinske časti ter ugleda (Danna in Cavenaghi, 2011).

Prisilne poroke predstavljajo edinstven družbeni pojav, ki se prepleta na področjih religije, kulture, ekonomije in države (Chantler, Gangoli in Hester, 2009). Etnično mešane države se soočajo s problematiko uveljavljanja (državnih in mednarodnih) zakonov glede človekovih pravic, ko se storilci hkrati sklicujejo na (druge) pravice. Nekateri imajo tako državno delovanje za napad na kulturno, etnično, versko idr. skupnost, ki po navadi predstavlja manjšino v družbi (Clark in Richards, 2008; Gill in Mitra-Kahn, 2012).

Na mednarodni ravni je trgovanje z ljudmi opredeljeno (in prepovedano) s *Protokolom za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu* (Zakon o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, 2004). Protokol ponuja naslednjo opredelitev trgovine z ljudmi: »novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb zaradi izkoriščanja z grožnjo, uporabo sile ali drugimi oblikami prisile, ugrabitvijo, goljufijo, prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejetjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo. Izkoriščanje vključuje vsaj izkoriščanje prostitucije ali drugih oblik spolne zlorabe oseb, njihovo prisilno delo ali storitve, suženjstvo ali podobna stanja, služabništvo ali odstranitev organov«¹ (Zakon o ratifikaciji Protokola, 2004).

¹ Skoraj popolnoma isto definicijo ponuja tudi Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi (2005), ki je bila sprejeta 16. maja 2005.

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948) vsebuje več členov, ki se neposredno dotikajo problematike prisilnih porok kot oblike sistematičnega kršenja človekovih pravic:

- 3. člen govori o pravici do prostosti in do osebne varnosti;
- 4. člen prepoveduje suženjstvo, tlačanstvo in trgovanje s sužnji;
- 12. člen govori o nevmešavanju v zasebno življenje, prebivališče in dopisovanje ter zakonski zaščiti pred tem;
- 16. člen se neposredno dotika vprašanja poroke:
 - Polnoletni moški in ženske imajo brez kakršnih koli omejitev glede na raso, državljanstvo ali vero pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino. Upravičeni so do enakih pravic v zvezi z zakonsko zvezo, tako med zakonsko zvezo kot tudi, ko ta preneha.
 - Zakonska zveza se sme skleniti samo s svobodno in polno privolitvijo obeh prihodnjih zakoncev.
 - Družina je naravna in temeljna celica družbe in ima pravico do družbenega in državnega varstva.

Vprašanje prisilne poroke na mednarodni ravni je dodatno opredeljeno v *Dopolnilni konvenciji o odpravi suženjstva, trgovine s sužnji, ustanov in prakse, podobne suženjstvu* (Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery, 1957). Konvencija nalaga podpisnicam odpravo in odpoved vseh oblik suženjstva, vključno s servilno poroko (angl. *servile marriage*). Ta je opredeljena kot institucija, praksa, v kateri ženska ne more ugovarjati in je dana v zakon s strani staršev, skrbnikov, družine ter drugih oseb, pri čemer je izmenjan denar oz. druge vrednosti. Ženska je lahko s strani moža in/ali njegove družine in/ali klana predana drugi osebi za plačilo ter je lahko po smrti moža prisiljena v poroko z drugim moškim.

Trgovina z ljudmi in s tem tudi prisilne poroke predstavljajo varnostno grožnjo zaradi več dejavnikov, med katere strokovnjaki največkrat uvrščajo kršenje migracijske politike (zakonodaje), ogrožanje suverenosti države, povezavo med migracijo in kriminaliteto ter kot eden najbolj sistematičnih primerov kršenje človekovih pravic (Zavratnik Zimic, 2004). V zadnjem času pa se poudarja tudi zdravstveni vidik – širjenje prenosljivih bolezni (Krasteva, 2004).

Področje ogrožanja varnosti predstavlja večdimenzionalno problematiko, ki zahteva tudi večdimenzionalni pristop za preprečitev in preganjanje. Obstaja več vrst mednarodne kriminalitete, ki pa so običajno nerazdružljivo prepletene med seboj. Prisilne poroke tako predstavljajo le vrh ledene gore kriminalitete: žrtve so proti njihovi volji odpeljane iz domačega v drugo okolje (ugrabitev oz. protipraven odvzem prostosti), lahko pa tudi v drugo državo (tihotapljenje ljudi). V primeru odkritega prehoda meja včasih storilci uporabljajo ponarejene dokumente, pri čemer so za (samo)zaščito tudi oboroženi (običajno brez potrebnih dovoljenj). Da lažje opravljajo svoj posel, uporabljajo tudi podkupovanje uradnih oseb, kar vodi v korupcijo. Ker je v kriminalno dejanje vpleten tudi denar (kot plačilo za storitve), je treba prikriti tudi njegov izvor (pranje denarja in davčne utaje).

2 TEORETIČNO IZHODIŠČE

2.1 Pojavne oblike prisilnih porok

Da se lahko spopademo z raziskovanjem pojava prisilnih porok, moramo najprej razumeti, kot tudi definirati, kaj sploh je prisilna poroka ter kakšne pojavne oblike poznamo. V prispevku je pojem prisilna poroka uporabljen kot sinonim za prisilni zakon, s čimer sta zajeta tako sklenitev zakonske zveze kot samo trajanje zakonske zveze.

Spletna stran britanske vlade ponuja naslednjo definicijo prisilne poroke:

Prisilna poroka je, ko ena ali obe osebi ne privolita k poroki (v primerih oseb z učnimi in fizičnimi omejitvami), pri čemer so pod pritiskom, uporabljena je prisila. V Združenem kraljestvu je to prepoznano kot oblika nasilja v družini ali nasilja nad otroki in groba kršitev človekovih pravic. Pritisk, ki je izveden nad ljudmi, da se poročijo proti svoji volji, je lahko fizičen (vključno z grožnjami, dejanskim fizičnim nasiljem in/ali spolnim nasiljem) ali čustven in psihološki (npr. da se nekomu vsili občutek, da onečašča svojo družino). Eden od dejavnikov pa je lahko tudi finančna zloraba, npr. odvzem plače (GOV.uk, 2019).

UK Border Agency, poveljavna britanska (državna) organizacija, ki se ukvarja z zaščito meja in uveljavljanjem migracijske zakonodaje, uporablja naslednjo definicijo:

Prisilna poroka je poroka, ki poteka brez polnega in svobodnega privoljenja obeh strani. Pri prisilni poroki si prisiljen, da se poročiš z nekom proti svoji volji. Lahko ti fizično grozijo ali te čustveno izsiljujejo, da to storiš, lahko pa si žrtev psihološke zlorabe. Prisilna poroka ne more biti utemeljena na nobeni verski ali kulturni normi (Annex A2, 2008).

Zadnja definicija je pomembna, saj poudari problem vpliva vere ali kulture, ki sta dva dejavnika, na katera se sklicujejo nekateri storilci oz. pobudniki prisilnih porok. Poznavanje kulturološkega in teološkega ozadja nam omogoča razumevanje razvoja samega koncepta prisilne poroke.

Prisilna poroka se je razvila iz tradicionalne ali dogovorjene poroke, pri čemer ju ne moremo popolnoma izenačiti. Dogovorjena poroka je oblika poroke, kjer se starši oz. tretje osebe (posredniki) dogovorijo med seboj glede poroke. Taka tradicionalno dogovorjena poroka pozna varovalko, ko lahko eden oz. oba od »zaročencev« izrazita svoje nasprotovanje poroki. V primeru, če dogovorjena poroka ne omogoča izražanja svobodne volje pri obeh »zaročencih«, le-ta postane prisilna poroka (Monger, 2004). V določenih kulturah je razlika med dogovorjeno in prisilno poroko zelo majhna oz. je meja zelo zabrisana (Harne in Radford, 2008).

Nekatere kulturne ter družbene skupine poznajo možnost uveljavitve veta, medtem ko druge tega ne poznajo. Monger (2004) poudarja hindujsko tradicijo, kjer se starši o poroki svojih otrok dogovorijo še pred njihovim rojstvom. Razlog za tako ravnanje je običajno sklicevanje na to, da imajo starši več izkušenj z življenjem in da z izbiro partnerja poskrbijo, da bo njihov otrok primerno preskrbljen in zadovoljen v zakonski zvezi.

Določene kulture poznajo še posebne podskupine prisilnih porok:

- a. leviratski zakon (angl. *levirate marriage*) predvideva, da v primeru, če možki umre in za seboj pusti mlado vdovo z mladimi, nepreskrbljenimi

otroki, se mora vdova ponovno poročiti z bratom svojega umrlega moža (ta praksa oz. tradicija je poznana tudi kot dedovanje vdove, neveste);

- b. sororatski zakon (angl. *sororate marriage*) narekuje, da v primeru, če žena umre, še preden je rodila otroke, ali so slednji še nepreskrbljeni, mora njena družina zagotoviti novo ženo za vdovca (po navadi je to mlajša sestra umrle žene) (Ponzetti, 2003).

Posebna podskupina so še prisilne poroke med mladoletnimi osebami, ko je vsaj ena od oseb mladoletna (ECPAT UK, 2009).

Predvsem v zadnjem desetletju se je znotraj področja prisilnih porok začelo pojavljati vse več prisilnih in hkrati navideznih, lažnih porok (angl. *sham marriage*). Medtem ko je pri drugih oblikah prisilnih porok namen vzpostaviti dolgotrajno (spolno) zvezo (s ciljem rojevanja potomcev), je glavni namen navideznih, lažnih porok predvsem prevara državnih organov. Najpogostejši vzrok je pridobitev dovoljenja za stalno prebivališče ali državljanstva² (Annex A2, 2008; Wemyss, Yuval-Davis in Cassidy, 2018).

2.2 Prisilne poroke in varnostne študije

Prisilne poroke zaradi svojih značilnosti predstavljajo večdimenzionalni varnostni pojav, zaradi česar se lahko ta pojav preučuje z različnimi teorijami.

Kozmopolitanizem bo tako preučeval prisilne poroke predvsem s stališča, da slednje ogrožajo obstoj človeške družbe, saj določeni pripadniki te družbe odrekajo drugim pripadnikom njihove človekove pravice. Hkrati lahko v okviru te teorije prisilne poroke preučujejo na podlagi moralnih načel ali medsebojnih odnosov. Teorija etničnega konflikta se bo osredotočila predvsem na preučevanje posledic prisilnih porok, ki lahko na mikro ravni vodijo tudi v medetnično sovraštvo, še posebej v primerih, ko sistematično žrtve prihajajo iz določene družbene skupine in storilci iz druge skupine. Feministična teorija je posvečena preučevanju ženske plati prisilnih porok, predvsem glede feministične interpretacije človekovih pravic, feminističnega razumevanja mednarodnih odnosov, odnosa med moškimi in ženskami (kot storilcem in žrtvijo) ipd.³ Neorealizem bo preučeval prisilne poroke predvsem v vidika ogrožanja suverenosti države in s tem obstoja same države. Prisilne poroke tako (neo)realisti vidijo predvsem v luči kršenja migracijske zakonodaje, nadzora državnih meja in človekovih pravic (Beavis, 2019).

Realizem bo posledično obravnaval prisilne poroke (kot del trgovine z ljudmi, ki je del mednarodne kriminalitete) kot mehko varnostno grožnjo, ki neposredno ne predstavlja grožnje državi, ampak ogroža osnovna načela države, kar pa vodi k notranji nestabilnosti (Đorđević, 2009).

2 Eden izmed zakonodajnih ukrepov, da bi preprečili pridobivanje državljanstva na podlagi prisilnih porok, je bil sprejet novembra 2008, ko so dvignili starostno mejo za pokrovitelja (torej britanskega državljana, ki sponzorira tujega državljana-zakonca za britansko državljanstvo) z dotedanjih 18 na 21 let (Annex A2, 2008).

3 Feministična teorija dalje navaja tri glavne točke, zakaj je trgovina z ljudmi varnostna grožnja: 1) kršitev človekovih pravic, 2) države so v skladu z mednarodno zakonodajo zadolžene za preprečitev kršenja človekovih pravic ter 3) dosedanja državni ukrepi proti trgovini z ljudmi so bili neustrezni in so lahko še dodatno kršili človekove pravice žrtev (Lobasz, 2010).

Teorija, ki preusmerja koncept varnosti iz države na samo družbo, je socialni konstruktivizem. Slednji razširja logiko klasičnega realizma iz vojaških groženj še na področja ekoloških, ekonomskih, družbenih in političnih. S tem so prisilne poroke neposredno obravnavane kot grožnja ne le državi, ampak tudi sami družbi. Hkrati se premik ne zgodi le na relaciji država-družba, ampak tudi družba-posameznik. Koncept človekove varnosti⁴ tako predvideva, da je država nezmožna zagotoviti varnost za svoje državljane in da država predstavlja grožnjo svojim državljanom (Đorđević, 2009).

2.3 Prisilne poroke kot varnostna grožnja

Globalno gledano predstavljajo prisilne poroke (v okviru trgovine z ljudmi) v sodobni družbi varnostno grožnjo predvsem zaradi naslednjih (povezanih) vidikov kriminalnega delovanja:

- obstoj mednarodne kriminalitete, s katero je trgovina z ljudmi neločljivo povezana, ogroža suverenost države ter predstavlja nevarnost glede zaščite državnih meja;
- to vodi v ogrožanje in oškodovanje demokratičnega sistema ter ekonomske baze družbe, saj obstoj kriminalitete povzroča oslabitev moči (državnih) institucij ter zniža zaupanje v vladavino prava;
- veliko žrtev je tudi nedokumentiranih priseljencev, s čimer se zniža notranja varnost države (država nima nadzora nad vsemi ljudmi, ki so na njenem ozemlju);
- sistematična kršitev človekovih pravic (Lobasz, 2010).

Vse večji problem predstavljajo prisilne poroke z vidika kršenja migracijske in begunske zakonodaje, ko so (po navadi) dekleta iz Združenega kraljestva prisiljena v poroko, da njihov »zakonski partner« pridobi britansko državljanstvo ali dovoljenje za stalno bivanje (Dauvergne in Millbank, 2010).

Druge razdelitev trgovine z ljudmi kot varnostne grožnje uporablja tri ravni:

- Mednarodna raven: trgovina z ljudmi poteka (tudi) med državami, za kar je potreben mednarodni odgovor. Kriminalci izkoriščajo različno zakonodajo v svojo korist, s čimer neposredno prisilijo države k spremembi zakonodaje za uspešnejši pregon;
- Državna, nacionalna raven: države so neposredno ogrožene, saj (mednarodna) organizirana kriminaliteta ruši suverenost države in neposredno ogroža avtoriteto držav. Pri tem kriminaliteta ogroža vsa

⁴ Teorija človekove varnosti je v zadnjem času postala vse bolj pomembna, pri čemer premika fokus z države kot subjekta na posameznika v državi. Pri tem se opira na naslednje trditve: 1) naravne pravice oz. zakonsko določene človekove pravice narekujejo mednarodni skupnosti, da si prizadeva za zaščito in uveljavitev slednjih; 2) humanitarni pogled je usmerjen v delovanje mednarodne skupnosti v krepitev mednarodne zakonodaje na tem področju (npr. ukrepanje proti genocidu, prepoved določenih vrst orožja); ter 3) širši koncept, ki v področje človekove varnosti zajema še ekonomsko, okoljsko, družbeno in vse druge oblike groženj dobrobiti posameznikov (Osler Hampson, 2008).

področja državne moči (družbeno, ekonomsko, politično in vojaško)⁵ ter sili državo k različnim ukrepom (npr. prepuščanje lastnih nalog zasebnemu sektorju), kar vpliva tudi na življenje vseh državljanov;

- Človekova raven: posameznik je neposredno in posredno ogrožen s strani mednarodne kriminalitete, saj se z eno obliko kriminalitete širijo druge oblike, kar predstavlja akutni problem (Picarelli, 2010).

3 ANALIZA PRISILNIH POROK V ZDRUŽENEM KRALJESTVU

3.1 Zakonodaja

Posredna britanska zakonodaja, ki posega na področje prisilnih porok, je naslednja (ECPAT UK, 2009):

- *Sexual Offences Act 2003* kriminalizira trgovino z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja;
- *Asylum and Immigration (Treatment of Claimants, etc) Act 2004* opredeljuje vse oblike trgovine z ljudmi z namenom zlorabe (suženjstvo, prisilno delo, odstranjevanje organov ...) kot kaznivo dejanje;
- *Marriage Act 1949* je osnovni zakon glede poroke in opredeljuje minimalno starost za poroko 16 let (s privolitvijo staršev) ali 18 (brez privolitve staršev)⁶ ter da mora biti poroka sklenjena brez prisile, s polnim zavedanjem dejanja.
- *Forced Marriage (Civil Protection) Act (2007)* predstavlja prelomno točko v zgodovini britanskega pravnega sistema na področju tako trgovine z ljudmi kot tudi glede prisilnih porok. Zakon spada v sklop civilnega prava in omogoča vsaki žrtvi, tako tisti, ki je že v prisilnem zakonu, kot tisti, ki ji šele grozijo s prisilno poroko, da poišče sodno varstvo. Ta lahko storilcu zaseže potni list (in s tem onemogoči pobeg v tujo državo), omeji ali prepove stike med žrtvijo in izvajalci nasilja ter v skrajnem primeru tudi izda nalog o aretaciji storilca (zaradi nespoštovanja odločb sodišča).

Novembra 2011 je na Škotskem začel veljati nov zakon, ki se je nanašal na prisilne poroke in omogočil sodiščem, da izdajajo zaščitne odloke (angl. *protection order*). V primeru, če so odloki kršeni, lahko sodišča izrečejo tudi dvoletno zaporno kazen (New forced marriage law comes into effect in Scotland, 2011).

Leta 2012 je takratni predsednik vlade David Cameron zaradi vse več kazalnikov, da je glede na dejanske razmere zakonodaja neustrezna, potrdil,

5 Picarelli (2010) to utemeljuje, da lahko kriminalne skupine s kulturo korupcije neposredno negativno vplivajo na družbeno kohezijo držav, kar zmanjšuje njihovo zmožnost projiciranja moči. Dalje korupcija zmanjšuje zaupanje v državne ustanove ter legitimnost politične elite. Kriminalne skupine ustvarjajo črne ekonomske trge brez nadzora države, ki tako ne more regulirati in obdavčevati pretok surovin ter storitev na lastnem ozemlju. Korupcija med državnimi organi sega tudi v vojaške vrste, pri čemer gre lahko za prodajo vojaškega orožja ter neposredno sodelovanje (nekdanjih) pripadnikov oboroženih sil pri kriminalnih dejanjih.

6 Škotska zakonodaja dovoljuje poroko že s 16. leti. Zakon o poroki dovoljuje priznanje poroke, ki je bila legalno sklenjena v tujini, tudi v primeru, če zakonca ne dosemeta minimalne starosti (ECPAT UK, 2009). Ta zakon je bil dopolnjen z Družinskim zakonom (Family Law Act, 1996).

da bo vlada spremenila zakonodajo tako, da bo siljenje drugih oseb v zakonsko zvezo (poroko) obravnavano kot kaznivo dejanje (angl. *criminal offence*). Hkrati pa takrat veljavnega zakona ne bi ukinili, saj so poudarili, da bi lahko kriminalizacija prispevala k upadu prijav glede prisilnih porok. Obstoj tako kriminalnega in civilnega zakona bi žrtvam omogočil, da se odločijo za civilno sodno pot, država pa bi lahko sprožila kazenske postopke (Travis, 2012).

Pomanjkljivost zakonodaje je postala očitna novembra 2013, ko je sodnik v razsodbi zapisal, da zaradi obstoječe zakonodaje ne more razveljaviti očitne prisilne poroke; zahteva za razveljavitev mora tudi v takem primeru priti s strani vsaj enega ali obeh zakoncev (Saul, 2013).

Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act (2014) se v 10. poglavju neposredno nanaša na problematiko prisilnih porok. Zakon novelira Družinski zakon (*Family Law Act*, 1996) in kriminalizira kakršno koli prisilo ali prevaro glede sklenitve zakonske zveze kot tudi kršenje zaščitnega odloka, ki se nanaša na prisilne poroke. Osebe morajo v zakonsko zvezo vstopiti prostovoljno in s polnim zavedanjem (v smislu opravilne sposobnosti). Zakon nalaga zaporno kazen od enega do sedmih let in/ali denarno kazen. Zakon velja tako za civilne kot verske zakonske zveze (ne glede, če so legalno zavezujoče) (*Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act*, 2014).

3.2 Vladno in nevladno delovanje

Primarna vladna organizacija za preprečevanje in zatiranje prisilnih porok je t. i. *Forced Marriage Unit* [FMU], ki deluje kot skupni projekt zunanjega in notranjega ministrstva. Enota je bila ustanovljena januarja 2005 za zagotavljanje podpore in informacij žrtvam prisilnih porok, ki so ogrožene, kot tudi tistim, ki profesionalno delujejo na tem področju. Posebnost enote je tudi v tem, da deluje v tujini (preko veleposlaništev) in pomaga britanskim državljanom, ki so bili prisilno poročeni v tujino ali v tujini, da se vrnejo nazaj (Annex A2, 2008).

Za boj proti trgovini z ljudmi deluje v okviru Nacionalne agencije za boj proti kriminalu (orig. *National Crime Agency*) še specializirani Center Združenega kraljestva za trgovino z ljudmi (*UK Human Trafficking Centre*; UKHTC), ki opravlja vlogo koordinatorja med različnimi vladnimi, nevladnimi ter mednarodnimi organizacijami (National Crime Agency, n. d.).

Najpomembnejša nevladna organizacija, ki se posveča izključno vprašanju zločinov časti in prisilnih porok, je Karma Nirvana, ki deluje od leta 1993. So ustanovila jo je žrtev prisilnih porok Jasvinder Sanghera. Sanghero (sikhovskega rodu) so v starosti 16 let želeli poročiti z Indijcem, a je zbežala od doma, nakar je družina prekinila vse stike. Njeni starejši sestre sta prav tako bili prisiljeni v poroko, pri čemer je bila ena žrtev zlorab in je posledično storila samomor (*Derbyshire forced marriage campaigner honoured with CBE*, 2013). Organizacija se ukvarja s pomočjo žrtvam, pri čemer poudarjajo, da ne bodo nikoli obvestili njihovih družin (ker so po navadi družinski člani storilci zlorabe), upravlja telefonsko podporno linijo *Honour Network Hotline*, zbirajo denar za pomoč, priskrbijo izobraževanje in strokovno pomoč, širijo vedenje o problemu prisilnih porok, lobirajo za spremembo zakonodaje ipd. Vse to z namenom prekiniti molk tistih, ki so bili

zaznamovani zaradi prisilnih porok in zlorab na podlagi časti (Karma Nirvana, 2019a, 2019b, 2019c).

Številne druge organizacije, ki delujejo na področju človekovih pravic in/ali žrtev nasilja v družini, se posredno ukvarjajo tudi s problematiko prisilnih porok. Med slednje spadajo:

- dobrodelna organizacija AVA – Against Violence & Abuse, ki se bori proti nasilju in zlorabam (Against Violence & Abuse, n. d.),
- mednarodna dobrodelna organizacija Plan, ki se posveča zaščiti (revnih) otrok (Plan International UK, n. d.),
- ECPAT UK je organizacija, ki se bojuje proti trgovini z otroki z namenom spolnega izkoriščanja in je del mednarodne organizacije ECPAT (ECPAT UK, 2009);
- Men's Advice Line je namenjena zaščiti in podpori moškim žrtvam nasilja v družini in zlorab (Male victims of forced marriage, 2019).

Na področju prisilnih porok so aktivne tudi verske organizacije. V nadaljevanju so predstavljene predvsem muslimanske, saj so žrtve in storilci največkrat pripadniki te vere (Gill in Hamed, 2016).

Vse od leta 1753 so poroke, ki niso registrirane (ter so tako prikrite, neformalne itd.), v Angliji nezakonite. Pri tem se ocenjuje, da skoraj 80 % vseh islamskih porok v Združenem kraljestvu spada v to kategorijo, saj niso registrirane kot civilno veljavne poroke. Pri tem preseneča tudi podatek, da skoraj 90 % vseh islamskih mošej ni registriranih za sklenitev legalnih zakonskih zvez (Nash, 2017).

Britanski novinarji so oktobra 2013 razkrili, da nekateri imami pri svojem delu zavračajo britansko zakonodajo in se sklicujejo le na šeriatsko pravo (po katerem dekle postane ženska s prvo menstruacijo in s tem zrela za poroko) ter dopuščajo prisilne poroke med mladoletno (predvsem dekleta) in polnoletno (moško) osebo (Ledwith, 2013).

IslamAwakened, spletna revija in forum, namenjena muslimankam (ustanovljena leta 2011), na svoji strani opozarja na neislamski značaj prisilnih porok, poudarja navedbe iz Korana in hadite glede vprašanja porok, predstavlja obstoječo zakonodajo ter usmerja žrtve k drugim nevladnim in vladnim organizacijam (Kavalec, n. d.).

3.3 Število prisilnih porok

Ugotavljanje števila prisilnih porok je povezano z ugotavljanjem števila žrtev trgovine z ljudmi. Pravi obseg te problematike je nemogoče ugotoviti, pri čemer je eden izmed glavnih razlogov to, da žrtve ne prijavijo storilcev.⁷ Posledično se lahko celoten obseg trgovine z ljudmi (ali števila prisilnih porok) le ocenjuje

⁷ Pri tem se po navadi navajajo naslednje utemeljitve: žrtve prihajajo iz šibkejšega socialnega okolja in ne glede na zlorabe ne vidijo rešitve. Žrtve trgovine z ljudmi so dostikrat nelegalni imigranti, zaradi česar se bojijo odziva oblasti (deportacija). Tretji razlog je nepoznavanje pravic; ker prihajajo iz socialno šibkejšega okolja, žrtve ne poznajo pravic, ne zakonodaje dežele, dostikrat tudi ne govorijo jezika države, kjer so. Med žrtvijo in storilci pa se izoblikuje tudi t. i. stockholmski sindrom, psihološka navezanost na storilca zaradi popolne odvisnosti od njega (Holmes, 2010).

na podlagi prijavljenih ter raziskanih primerov s strani vladnih in nevladnih organizacij (Holmes, 2010).⁸

Leta 2008 je FMU pričela beležiti statistiko prisilnih porok, in sicer so tega leta zabeležili 1.618 potencialnih primerov, kjer je FMU sodelovala z nasveti ali podporo. Leta 2009 je število primerov naraslo na 1.682 in naslednje leto že na 1.735 primerov (Home Office, 2011).

Po nekaterih predvidevanjih je število prisilnih porok v Združenem kraljestvu (v primerih britanskih državljanov) v višini 10.000 primerov vsako leto, pri čemer je okoli 20 % žrtev moškega spola (Rise in gay men forced into marriage, 2010).

Leta 2011 je FMU zabeležila 1.468 primerov potencialnih ali pravih prisilnih porok. Tega leta je bila spolna porazdelitev sledeča: 78 % žensk in 22 % moških. V 29 % primerov so bile žrtve mladoletne in 4,5 % žrtev je imelo posebne potrebe.

Statistično poročilo FMU za leto 2017 razkriva, da vse od leta 2009 število primerov, povezanih s prisilnimi porokami, rahlo upada. Leta 2009 so tako obravnavali 1.682 primerov, leta 2010 1.735, leta 2011 1.468, leta 2012 1.485, leta 2013 1.302, leta 2014 1.267, leta 2015 1.220 in leta 2016 1.428. Leta 2017 so uradniki FMU dali nasvet ali podporo v 1.196 primerih, starostna distribucija (potencialnih) žrtev je bila naslednja: 186 (15,6 %) do vključno 15 let, 169 (14,1 %) 16–17 let, 214 (17,9 %) 18–21 let, 139 (11,6 %) 22–25 let, 124 (10,4 %) 26–30 let, 88 (7,4 %) 31–40 let, 49 (4,1 %), starih nad (vključno) 41 let, ter v 10 primerih (0,8 %) starost odraslega ni bila znana, v 208 primerih (17,4) točna starost otroka ni bila znana ter v devetih primerih (0,8 %) niso mogli določiti starosti žrtve. Obravnavali so tudi 125 invalidnih oseb. V večini primerov je šlo pri obravnavanih prisilnih porokah za mednarodno razsežnost, in sicer sta bila oba vpletena iz Združenega kraljestva le v 120 primerih (10 %). Drugi so prihajali iz Pakistana (439; 36,7 %), Bangladeša (129; 10,8 %), Somalije (91; 7,6 %), Indije (82; 6,9 %), Afganistana (19; 1,6 %), Egipta (18; 1,5 %), Iraka (14; 1,2 %), Nigerije (12; 1,0 %), Romunije (11; 0,9 %) in Savdske Arabije (11; 0,9 %). V 84 primerih (7 %) države izvora niso mogli ugotoviti, v 166 primerih (13,9 %) pa so vpleteni prihajali iz 53 drugih držav (Forced Marriage Unit [FMU], 2018).

Leta 2018 so obravnavali 1.764 primerov, kar predstavlja povečanje za kar 47 % (568 primerov) v primerjavi s predhodnim letom. To povečanje so odgovorni pripisali zavedanju javnosti, da gre v primerih prisilnih porok za kaznivo dejanje, zaradi česar se je povečalo število prijav (Grierson, 2019).

Kot navajajo nekateri avtorji, je problem majhnega števila preiskanih primerov tudi zaradi tega, ker je bila policija v sklopu preiskovanja trgovine z ljudmi usmerjena predvsem na trgovanje z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja (prostitucije). Šele v zadnjih letih se je fokus razširil še na druge oblike trgovanja z ljudmi: prisilno delo, novodobno tlačanstvo ali suženjstvo (predvsem v obliki hišnih pomočnic, snažilk, varušek), trgovanje z organi in prisilne poroke (Melrose, 2010).

Nadaljnji problem zaradi slabšega odziva žrtev, da bi se obrnile na policijo ter druge vladne organizacije, je tudi zato, ker žrtve menijo, da socialni delavci ne poznajo kulture, iz katere izhajajo in s tem ne razumejo medkulturnih razlik (Royal Holloway, University of London, 2013).

⁸ Pregled spletnih strani različnih nevladnih organizacij je razkril, da večina navaja oz. se sklicuje na FMU glede ugotavljanja števila prisilnih porok v Združenem kraljestvu.

To nezaupanje v uradne institucije je dobro ponazorjeno s teorijo t. i. štirikratne viktimizacije žrtev trgovine z ljudmi (angl. *quadruple victimisation*); slednja je bila razvita na podlagi teorije trikratne viktimizacije:

- prva viktimizacija se zgodi, ko je posameznik žrtev dejanj drugega posameznika ali organizirane skupine (tako s strani popolnega neznanca kot člana družine);
- druga viktimizacija je posledica korupcije, ko storilci dejanj podkupijo ali kako drugače pridobijo uradne osebe, da spregledajo kazniva dejanja;
- tretja viktimizacija se je razvila predvsem v sodobnem času, ko mediji ob poročanju o žrtvah uporabljajo pristransko, nesočutno retoriko, s čimer vplivajo že na tako slabo samopodobo žrtev (in s tem samozavest), pri čemer slednje lahko izoblikujejo (napačno) predstavo, da ima celotna družba negativno mnenje o njih;
- četrta viktimizacija pa je storjena s strani države, ko slednja ne poskrbi, da njeni uslužbenci spoštujejo mednarodno in državno zakonodajo (Holmes, 2010).

3.4 Primeri prisilnih porok

Britanska javnost je bila prvič bolj izpostavljena problematiki prisilnih porok leta 1999, ko so bili Britanci seznanjeni s tremi odmevnimi primeri:

- a. Rohsana Naz, ki je bila v starosti 15 let prisiljena v poroko, je pobegnila iz tega zakona in zanosila z drugim moškim, nakar jo je ubila lastna družina (Hall, 1999);
- b. Potem ko je »Zena«⁹ Briggs zavrnila, da bi se poročila s svojim pakistanskim bratrancem in je pobegnila od družine, je slednja najela t. i. *lovce na glavo*, da jo najdejo;
- c. Sikhovsko dekle, ki so jo njeni starši ugrabili in odpeljali v Indijo, kjer so jo prisilili v poroko, je bila uspešno vrnjena v Veliko Britanijo (Phillips in Moria, 2004).

Eden izmed bolj odmevnih primerov, ki kaže na zapletenost in večplastnost problematike, je primer Shafilee Ahmed, rojene leta 1986 v družino pakistanskih priseljencev. Leta 1998 je bila policija prvič obveščena o njenem pobegu od doma, a se je še isti dan vrnila. Čez štiri leta (2002) so njeni učitelji ugotovili, da ji starši ne dovolijo obiskovati šole; govorili so z njenim očetom, ki ji je nato dovolil ponovno obiskovanje šole. Še istega leta je ponovno pobegnila od doma, a se je vrnila domov po sestanku s starši v šoli. Naslednje leto je ponovno pobegnila od doma, saj se je bala prisilne poroke. Vseeno se je vrnila domov, a je še isti mesec skupaj z očetom in dvema sorojencema odpotovala v Pakistan pod pretvezo družinskih počitnic. Tam je zaužila belilo, zaradi česar je pristala v bolnišnici, njena družina pa je brez nje odpotovala nazaj v Združeno kraljestvo. Maja 2003 se je sama vrnila in nadaljevala zdravljenje v bolnišnici, nakar je septembra istega leta spet izginila; njeni starši izginotja niso prijavili, to je storila šele njena nekdanja učiteljica. Decembra istega

⁹ Zaradi zaščite so jo mediji in sodišče poimenovali kot »Zeno«⁹ Briggs.

leta je policija aretirala njene starše in pet drugih članov razširjene družine zaradi suma oviranja preiskave, a so jih morali izpustiti. Policija je februarja 2004 odkrila njeno truplo. Prelomni trenutek v policijski preiskavi se je zgodil šele avgusta 2010, ko je njena sestra (v preiskavi zaradi nepovezanega kriminalnega dejanja) povedala policistom, da so njeni starši vpleteni v umor sestre. Starše so aretirali, sojenje se je začelo maja 2012, avgusta istega leta so ju spoznali za kriva umora lastne hčerke (Carter, 2012).

Podobno odmeven je bil primer Banaz Mahmud, ki sta jo njena bratranca umorila januarja 2006. Banaz, kurdskega rodu, je bila v starosti 17 let prisiljena v poroko z 28-letnim Kurdom. Slednji jo je v zakonu fizično, verbalno in spolno zlorabljal, dokler ga ni zapustila po dveh letih in pol. Po vrnitvi domov je začela razmerje z družinskim znancem. Ker je bila še vedno poročena, je njena družina novi zvezi nasprotovala. Pri tem so jo zasledovali in tudi fizično napadli (zaradi poškodb je bila tudi hospitalizirana). Do januarja 2006 se je v skrbi za svoje življenje petkrat oglasila na policiji. V enem od teh intervjujev je tudi poudarila, da bodo za njeno smrt odgovorni njeni sorodniki. Njen oče in stric sta odločila, da mora zaradi žalitve družinske časti umreti, in za njen umor zadolžila njena bratranca. Slednja sta jo januarja 2006 zadavila, spravila njeno truplo v kovček in ga zakopala na vrtu za hišo. Zaradi policijske preiskave sta bratranca zbežala v Irak, a jih je na zahtevo britanske policije (po nekaj mesecih) iraška policija vrnila. Že leta 2007 sta bila njen oče in stric obsojena na dosmrtni zapor, medtem ko sta bila bratranca leta 2010 obsojena na 22 in 21 let zapora (Banaz Mahmud, 'honour killing cousins jailed for life, 2010; Hardingham-Gill, 2012).

Sodišče je novembra 2013 obravnavalo primer 14-letnega dekleta iz muslimansko-pakistanske družine, ki jo je oče odpeljal v Pakistan in prisilil v poroko z deset let starejšim fantom. Dekle je bilo v zakon prisiljeno tako z nasiljem kot grožnjo s strelnim orožjem. Po dveh tednih dodatnih groženj je bilo dekle prisiljeno še v spolne odnose, zaradi česar je zanosila. Vrnila se je v Anglijo, kjer je tudi rodila. Lokalne oblasti so takrat postale pozorne na njen primer in sprožile sodni postopek. Kljub očitni prisili ter kršenju minimalne starosti za poroko je sodnik razsodil, da zaradi pomanjkljive zakonodaje ne more razveljaviti zakonske zveze. Za razvezo mora namreč zaprositi eden izmed zakoncev (Saul, 2013).

Vse bolj rastoča podskupina prisilnih porok je siljenje homoseksualnih oseb v poroko z osebo (po navadi sorodnikom) nasprotnega spola. Leta 2011 je FMU obravnavala primer 19-letnega fanta južnoazijskega rodu, ki je družini priznal svojo spolno usmeritev. Poslali so ga v domovino njegovih staršev, kjer so ga hoteli prisiliti v poroko s sestrično. Fant je kontaktiral FMU, ki mu je omogočila vrnitev v Združeno kraljestvo in kjer je začel novo življenje, stran od družine.

V zadnjem času so pristojne oblasti zabeležile tudi prisilne poroke izven etnične ali narodnostne skupine. Oktobra 2013 so tako mediji poročali o primeru 20-letne slovaške Romke, ki je bila ugrabljena in prepeljana v Anglijo. Tu je bila, kot državljanka Evropske unije (ki ima dovoljenje za bivanje v Združenem kraljestvu), prisiljena v versko poroko s pakistanskim priseljencem, ki mu je grozila deportacija v domovino. Pozneje je bila večkrat posiljena. Policisti so jo oktobra 2012 rešili na podlagi prijave. Policijska preiskava je odkrila, da je bila ena iz skupine vzhodnoevropskih žensk, ki so bile ugrabljene in nato prodane

za 6.000 funtov imigrantom, ki so hoteli ostati v Angliji. Oktobra 2013 je sodišče na zaporne kazni obsodilo več ljudi, ki so bili vpleteni v kaznivo dejanje (Duell, 2013).

V začetku decembra 2013 je britansko sodišče obravnavalo primer poroke med 23-letnim pakistanskim imigrantom in 19-letno britansko državljanke evropskega porekla (z IQ-jem 49). Potem ko je imigrant izrabil pravne možnosti za dokazovanje pogojev za azil, se je junija 2012 poročil z duševno prizadeto državljanke, pri čemer je sodišče razsodilo, da državljanke ni zmožna razsojati o privolitvi v tako poroko. Imigrant je nato poroko izrabil kot dokazilo za azil, ker naj bi ga zaradi poroke z Evropejko lahko v Pakistanu preganjali (Dugan, 2013).

Avgusta 2013 je sodišče razsodilo tudi v primeru dogovorjene poroke, ki bi jo lahko uvrstili tudi med prisilne poroke, saj je bil britanski državljan sikhovskega rodu duševno in opravično nesposoben, medtem ko je bila njegova žena indijskega rodu fizično omejena. Leta 2009 sta se poročila v Indiji (poroko sta organizirali družini), nato pa sta se preselila v Anglijo. Glavni razlog za poroko je bil, da so njegovi starši priskrbeli ženo oz. osebo, ki bo skrbela za njunega sina. Sodišče je razsodilo, da zakona ne more razveljaviti (tudi zaradi tega, ker žena ni nasprotovala poroki in je prosila sodišče, da bi ostala še naprej poročena), in ženi ukazalo, da s svojim možem ne sme več spolno občevati, saj bi s tem (zaradi njegove opravične nesposobnosti) naredila kaznivo dejanje spolne zlorabe ali posilstva (Ward, 2013).

4 ZAKLJUČEK

Problem prisilnih porok je še vedno grožnja družbi, tudi tako razviti in demokratično naravnani, kot je Združeno kraljestvo. Postavlja se vprašanje, ali prav ta demokratična naravnost omogoča obstoj in razvoj prisilnih porok. V času dekolonizacije, ko je Velika Britanija izgubljala nadzor in kontrolo nad (nekdanjimi) kolonijami, se je hkrati povečala tudi imigracija (nekdanjih) kolonialnih podanikov na Britansko otočje z namenom boljšega življenja. Imigranti so se v Veliki Britaniji združevali v skupnost oz. se naseljevali skupaj, s čimer so se sčasoma (predvsem v velikih mestih) oblikovale etnične enklave oz. geta. Prav to združevanje je povzročilo, da so skupnosti ohranile svojo kulturo, pri čemer pa se je pri nekaterih priseljencih ta kulturna zavest kazala tudi v zavračanju britanske, gostiteljske kulture in s tem tudi zakonodaje.

Ena izmed značilnosti teh tradicionalno naravnanih etničnih skupin je tudi pogled na sklenitev zakonske zveze. Medtem ko je tradicija dogovorjenih porok spoštovana in ni problematična, pa se je sčasoma izrodila v prisilne poroke, kjer (bodoča) zakonca (ali vsaj eden izmed njiju) nimata možnosti ugovora, kar je v neposrednem nasprotju z demokratičnimi usmeritvami sodobne družbe, države. V primeru Združenega kraljestva lahko rečemo, da je prav ta demokratičnost omogočila obstoj prisilnih porok, saj država v skrbi za pravice družbe (ali posamezne družbene skupine) ne poskrbi za pravice posameznika, kar se vidi tudi v mentaliteti nekaterih zagovornikov tradicionalnih vrednot, ki enačijo boj proti prisilnim porokam kot boj proti etnični manjšini. Etnične manjšine se zapirajo vase tudi zaradi prepričanja ohranitve lastne identitete, pri čemer na

svet velikokrat gledajo odklonilno. Pri tem jih podpirajo tudi verski voditelji, ki si prizadevajo za upoštevanje le šeriatskega prava ter tradicionalnih običajev.

Da je ta zavezanost multikulturalizmu problem tudi v Združenem kraljestvu, se kaže v dejstvu, da je bila kljub več razvpitim primerom (ko so se prisilne poroke končale tudi s smrtjo žrtev, samomorom ali pa umorom) ustrezna zakonodaja sprejeta šele leta 2014, ko je opredelila siljenje v poroko kot kaznivo dejanje.

Jasno je, da britanska družba (vlada) prisilnih porok (ki predhodno niso bile posebej definirane kot kriminalno dejanje) ni mogla več tolerirati, saj posredno posledice takih kriminalnih dejanj občutijo vsi državljani (npr. za preprečevanje nelegalnih prestopov so bili uvedeni izboljšani osebni dokumenti, povečano delovanje policije zahteva več denarja, s tem se poveča tudi davčna obremenjenost državljanov). Pomemben vidik je tudi izguba občutka za varnost, pri čemer pade tudi zaupanje v delovanje države, ki ni zmožna zagotoviti varnega življenja za svoje državljanke.

Le kriminalizacija prisilnih porok, ki tako zaščiti tudi najšibkejše člane družbe, omogoča učinkovito preganjanje takih oblik kriminalnega delovanja. Kot je razvidno na primeru Združenega kraljestva, je pri reševanju take problematike treba pristopiti večdimenzionalno, in sicer je (bilo) tako potrebno:

- nadaljevati medijsko kampanjo in poročati o primerih prisilnih porok, da pride spornost takih dejanj v zavest družbe,
- povezati se z verskimi voditelji, da tudi oni obsodijo taka dejanja (na podlagi verskih dogem),
- etničnim skupnostim približati demokratično zavest ter predstaviti na pravi način, zakaj del njihovih običajev ni sprejemljiv tako s sodobnim svetom kot religijo, iz katere izhajajo,
- koordinirati delovanje policij vseh vpletenih držav (da storilci ne najdejo zatočišča v državi izvora),
- podpirati nadaljnje delovanje nevladnih organizacij, ki so usmerjene k zaščiti žrtev ter njihovi reintegraciji v družbo. V Sloveniji je vprašanje prisilnih porok v večji meri prisotno predvsem med romsko etnično skupino, pri čemer so bili v preteklosti zabeleženi tudi primeri prisilne poroke med ali z romskimi otroki. Državni organi še vedno poročajo o prisotnosti prisilnih porok, ki potekajo »pod krinko romske kulture in tradicije«, kot tudi na številne težave v praktičnem reševanju te problematike, ko pride do trka med otrokovimi pravicami, veljavno zakonodajo in kulturnimi praksami (EPEKA, 2019).

Predstavljeni britanski primer (vladnega in nevladnega) soočenja s problematiko prisilnih porok lahko daje vzor za vzpostavitev primerljivih ukrepov z upoštevanjem lokalnih značilnosti.

UPORABLJENI VIRI

Against Violence & Abuse. (n. d.). *About AVA*. Pridobljeno na <https://avaproject.org.uk/about/>

Annex A2 – Guidance and Instruction on: Forced marriage. (2008). *Gov.uk*. Pridobljeno na https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/274423/annexa2.pdf

- Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act. (2014). *Legislation.gov.uk*. Pridobljeno na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/12/enacted/data.pdf>
- Banaz Mahmud ,honour' killing cousins jailed for life. (10. 11. 2010). *BBC News*. Pridobljeno na <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-london-11716272>
- Beavis, M. (2019). IR paradigms, approaches and theories. *The IR Theory Knowledge Base*. Pridobljeno na <http://www.irtheory.com/know.htm>
- Carter, H. (3. 8. 2012). Shafiea Ahmed's life and death – timeline. *The Guardian*. Pridobljeno na <http://www.theguardian.com/uk/2012/aug/03/shafiea-ahmed-life-death-timeline>
- Chantler, K., Gangoli, G. in Hester, M. (2009). Forced marriage in the UK: Religious, cultural, economic or state violence? *Critical Social Policy*, 29(4), 587–612.
- Clark, B. in Richards, C. (2008). The prevention and prohibition of forced marriages – a comparative approach. *ICLQ*, 57(3), 501–528.
- Danna, D. in Cavenaghi, P. (2011). Transformative mediation in forced marriage cases. *Interdisciplinary Journal of Family Studies*, 17(2), 45–61.
- Dauvergne, C. in Millbank, J. (2010). Forced marriage as a harm in domestic and international law. *The Modern Law Review*, 73(1), 57–88.
- Derbyshire forced marriage campaigner honoured with CBE. (14. 6. 2013). *BBC News*. Pridobljeno na <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-derbyshire-22910612>
- Duell, M. (10. 10. 2013). Chilling moment a Slovakian woman taken to UK as a sex slave was handed to Pakistani immigrant for ,Dickensian' sham marriage so he could stay in Britain. *The Daily Mail*. Pridobljeno na <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2452072/Slovakian-woman-taken-Britain-sex-slave-handed-Pakistani-immigrant-Dickensian-sham-marriage.html#ixzz2nLmNPYUo>
- Dugan, E. (3. 12. 2013). Woman with IQ of 49 'was targeted for sham marriage'. *The Independent*. Pridobljeno na <http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/woman-with-iq-of-49-was-targeted-for-sham-marriage-8980291.html>
- Đorđević, S. (2009). Understanding transnational organized crime as a security threat and security theories. *Western Balkans Security Observer*, (13), 39–52.
- ECPAT UK. (2009). *Stolen future: Trafficking for forced child marriage in the UK*. London: ECPAT UK. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/stolen-future-trafficking-forced-child-marriage-uk_en
- EPEKA. (2019). *Skupaj smo uspešnejši: Prislilne poroke romskih otrok*. Pridobljeno na <http://epeka.si/skupaj-smo-uspesnejsi-prislilne-poroke-romskih-otrok/>
- Family Law Act. (1996). *Legislation.gov.uk*. Pridobljeno na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/27/contents>
- Forced Marriage (Civil Protection) Act. (2007). *Legislation.gov.uk*. Pridobljeno na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/20/contents>
- Forced Marriage Unit [FMU]. (2018). *Forced Marriage Unit statistics 2017: Figures and tables*. Pridobljeno na https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/730156/2017_-_Forced_Marriage_Unit_figures_and_tablesods
- Gill, A. in Hamed, T. (2016). Muslim women and forced marriages in the UK. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 36(4), 540–560.

- Gill, A. in Mitra-Kahn, T. (2012). Modernising the other: Assessing the ideological underpinnings of the policy discourse on forced marriage in the UK. *The Policy Press*, 40(1), 107–122.
- Gong-Gershowitz, J. (2009). Forced marriage: A ‚new‘ crime against humanity? *Northwestern Journal of International Human Rights*, 8(1), 53–76.
- GOV.uk. (2019). *Forced marriage*. Pridobljeno na <https://www.gov.uk/guidance/forced-marriage>
- Grierson, J. (2019). Forced marriage unit reports spike in cases as awareness rises. *The Guardian*. Pridobljeno na <https://www.theguardian.com/society/2019/may/24/forced-marriage-unit-reports-spike-cases-awareness-rises>
- Hall, S. (26. 5. 1999). Life for ‚honour‘ killing of pregnant teenager by mother and brother. *The Guardian*. Pridobljeno na <http://www.theguardian.com/uk/1999/may/26/sarahhall>
- Hardingham-Gill, T. (24. 9. 2012). ‚If anything happens to me, it’s them‘: Chilling previously unseen video of young honour killing victim warning police her life is in danger. *The Daily Mail*. Pridobljeno na <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2207916/Banaz-Mahmod-Chilling-video-young-honour-killing-victim-warning-police-life-danger.html>
- Harne, L. in Radford, J. (2008). *Tackling domestic violence: Theories, policies and practice*. Maidenhead: Open University Press.
- Holmes, L. (2010). Conclusions: Quadruple victimisation? V L. Holmes (ur.), *Trafficking and human rights: European and Asia-Pacific perspectives* (str. 175–205). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Home Office. (2011). *Forced marriages in Britain*. Pridobljeno na <https://www.gov.uk/government/publications/forced-marriages-in-britain>
- Karma Nirvana. (2019a). *Helpline*. Pridobljeno na <https://karmanirvana.org.uk/help/>
- Karma Nirvana. (2019b). *What we do*. Pridobljeno na <http://www.karmanirvana.org.uk/what-we-do/>
- Karma Nirvana. (2019c). *Who we are*. Pridobljeno na <https://karmanirvana.org.uk/about/>
- Kavalec, H. (n. d.). Forced marriage – a tragedy in Muslim communities. *IslamAwakened*. Pridobljeno na <https://islamawakened.com/index.php/commentary/56-forced-marriage-a-tragedy-in-muslim-communities>
- Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi. (2005). Svet Evrope. Pridobljeno na http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/197/index.html
- Krasteva, R. V. (2004). Free movement without boundaries – A health perspective. V S. Zavratnik Zimic (ur.), *Women and trafficking* (str. 151–158). Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Ledwith, M. (6. 10. 2013). Clerics at 18 mosques are caught agreeing to marry off girls of 14: Four imams investigated after undercover operation. *The Daily Mail*. Pridobljeno na <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2447720/Clerics-18-mosques-caught-agreeing-marry-girls-14-Four-imams-investigated-undercover-operation.html>

- Lobasz, J. K. (2010). Beyond border security: Feminist approaches to human trafficking. V L. Sjoberg (ur.), *Gender and international security: Feminist perspectives* (str. 214–234). New York: Routledge.
- Male victims of forced marriage. (2019). *Men's Advice Line*. Pridobljeno na <http://www.mensadvice.org.uk/help-and-information/male-victims-of-forced-marriage/>
- McSmith, A. (15. 8. 2013). Girls escape forced marriage by concealing spoons in clothing to set off metal detectors at the airport. *The Independent*. Pridobljeno na <http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/girls-escape-forced-marriage-by-concealing-spoons-in-clothing-to-set-off-metal-detectors-at-the-airport-8764404.html>
- Melrose, M. (2010). Mercenary territory: A UK perspective on human trafficking. V K. A. McCabe in S. Manian (ur.), *Sex trafficking: A global perspective* (str. 59–70). Plymouth: Lexington Books.
- Monger, G. P. (2004). *Marriage customs of the world: From henna to honeymoons*. Santa Barbara: ABC Clío.
- Nash, P. S. (2017). Sharia in England: The marriage law solution. *Oxford Journal of Law and Religion*, 6(3), 523–543.
- National Crime Agency. (n. d.). *Modern slavery and human trafficking*. Pridobljeno na <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/crime-threats/modern-slavery-and-human-trafficking>
- New forced marriage law comes into effect in Scotland. (28. 11. 2011). *BBC News*. Pridobljeno na <http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-15909237>
- Osler Hampson, F. (2008). Human security. V P. D. Williams (ur.), *Security studies: An introduction* (str. 229–243). New York: Routledge.
- Phillips, A. in Moria D. (2004). *UK initiatives on forced marriage: Regulation, dialogue and exit*. London: LSE Research Online. Pridobljeno na http://eprints.lse.ac.uk/546/1/Forced_marriage.pdf
- Picarelli, J. T. (2010). Transnational organized crime. V P. D. Williams (ur.), *Security studies: An introduction* (str. 453–467). New York: Routledge.
- Plan International UK. (2019). *Child Marriage*. Pridobljeno na <http://www.plan-uk.org/child-marriage/>
- Ponzetti, J. (ur.) (2003). *International encyclopedia of marriage and family*. New York: Thomson Gale.
- Rise in gay men forced into marriage by families that refuse to accept their sexuality. (1. 7. 2010). *The Daily Mail*. Pridobljeno na <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1291072/Rise-gay-men-forced-marriage-families-refuse-accept-sexuality.html#ixzz2nLQzfNOq>
- Royal Holloway, University of London. (2013). Lack of cultural understanding makes forced marriage victims wary of social services, study finds. *PHYS ORG*. Pridobljeno na <https://phys.org/news/2013-07-lack-cultural-marriage-victims-wary.html>
- Saul, H. (5. 11. 2013). Girl aged 14 became pregnant after she was forced to marry man, 24. *The Independent*. Pridobljeno na <http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/girl-aged-14-became-pregnant-after-she-was-forced-to-marry-man-24-8922017.html>

- Splošna deklaracija človekovih pravic. (1948). *Društvo za Združene narode za Slovenijo*. Pridobljeno na <http://www.unaslovenia.org/dokumenti/sdcp>
- Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery. (1957). *University of Minnesota Human Rights Library*. Pridobljeno na <http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/f3scas.htm>
- Travis, A. (2012). Forced marriage to become criminal offence, David Cameron confirms. *The Guardian*. Pridobljeno na <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/08/forced-marriage-criminal-offence-david-meron>
- Treadwell, J. (2006). *Criminology*. London: SAGE.
- Ward, V. (6. 8. 2013). Sikh woman asks court not to annul marriage to mentally disabled man. *The Telegraph*. Pridobljeno na <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/10226057/Sikh-woman-asks-court-not-to-annul-marriage-to-mentally-disabled-man.html>
- Wemyss, G., Yuval-Davis, N. in Cassidy, K. (2018). ‚Beauty and the beast‘: Everyday bordering and ‚sham marriage‘ discourse. *Political Geography*, 66, 151–160.
- Zakon o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroci, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu. (2004). *Uradni list RS – Mednarodne pogodbe*, (15/04).
- Zavratnik Zimic, S. (2004). Sex trafficking: The state, security, criminality, morality – and the victim. V S. Zavratnik Zimic (ur.), *Women and trafficking* (str. 9–19). Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Zebari, D. F. (2013). Forced marriage and international human rights. *International Journal of Humanities and Management Sciences*, 1(5), 293–295.

O avtorju:

Dr. Klemen Kocjančič, asistent-raziskovalec pri Obramboslovnem raziskovalnem centru Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskuje področje vojaške zgodovine, (proti)gverile, terorizma in protiterorizma, versko motivirane kriminalitete, nasilja in terorizma, vojaške sociologije itd. E-pošta: klemen.kocjancic@fdv.uni-lj.si